

Lunds universitet
Rektor

Luntnakargatan 13, Box 7851,
SE-103 99 Stockholm, Sweden
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00
Fax: +46 8 563 085 50
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Agnes Ers
08-563 085 21
agnes.ers@hsv.se
BESLUT

2010-02-23
Reg.nr 12-4217-09

Beslut om rätt att utfärda konstnärlig examen på forskarnivå

Högskoleverket beslutar att ge Lunds universitet rätt att utfärda konstnärlig examen på forskarnivå.

Ansökan och ärendets hantering

Lunds universitet har den 12 oktober 2009 ansökt till Högskoleverket om rätt att utfärda konstnärlig examen på forskarnivå. För granskning av ansökan har Högskoleverket utsett följande sakkunniga: Torsten Kälvemark, ordförande, professor Jan Kaila, lektor Annikka Konttori-Gustafsson, rektor Nina Malterud och professor Freddie Rokem. Underlag för bedömningen har varit ansökan med bilagor, samt ett platsbesök vid lärosätet den 9 november 2009. De sakkunnigas yttrande bifogas, liksom Högskoleverkets aspekter och kriterier.

Bedömning

Bedömningen har gjorts utifrån de krav som ställs i högskolelagen och högskoleförordningen och utifrån de kvalitetsaspekter som Högskoleverket har utarbetat. De sakkunnigas bedömning är att Lunds universitet har den erfarenhet, kompetens och konstnärliga forskningsmiljö som krävs för att ge konstnärlig utbildning på forskarnivå. Högskoleverket instämmer i denna bedömning.

Beslut

Högskoleverket beslutar att ge Lunds universitet rätt att utfärda konstnärlig examen på forskarnivå.

Beslut i detta ärende har fattats av universitetskanslern Anders Flodström efter föredragning av utredaren Agnes Ers i närvaro av huvudsekreteraren Lena Adamson, informationschefen Eva Ferndahl och avdelningschefen Maria Sundkvist.

Anders Flodström

Agnes Ers

Bilagor:

De sakkunnigas yttrande
Högskoleverkets aspekter och kriterier

Kopia till:

Utbildningsdepartementet
De sakkunniga

Bedömargruppens yttrande

Uppdragets bakgrund

Konstnärlig licentiat- och doktorsexamen har inrättats genom beslut baserade på propositionen *Forskarutbildning med profilering och kvalitet* (2008/09:134). Enligt regeringens motivering behövs den nya examen för att konstnärlig utbildning på forskarnivå ska kunna utvecklas utifrån sina egna förutsättningar och ge fördjupning i konstnärliga frågeställningar och arbetsmetoder. Den generella licentiat- och doktorsexamen är inte utformad för konstnärlig forskarutbildning och ger inte utrymme för dessa utbildningar att utvecklas utifrån sina egna behov. Beslutet innebär också att universitet, liksom högskolor, som vill bedriva forskarutbildning i konst måste ansöka om rätten att utfärda konstnärlig examen på forskarnivå.

Baserat på tidigare bestämmelser har universiteten i Göteborg och Lund (de konstnärliga högskolorna i Malmö) under en följd av år bedrivit forskarutbildning inom det konstnärliga området. Ett stort antal disputationer har också genomförts med utgångspunkt i den tidigare gällande ordningen.

I samband med att en ny examensordning införs har Göteborgs universitet och Lunds universitet anmodats att ansöka om examensrätt för konstnärlig examen på forskarnivå hos Högskoleverket. Högskoleverket har utsett en bedömargrupp för prövningen bestående av följande fem sakkunniga: Torsten Kälvemark (ordförande), f.d. ordförande i Vetenskapsrådets arbetsgrupp för FoU på det konstnärliga området, Jan Kaila, professor i konstnärlig forskning vid Konstakademin i Helsingfors, Annikka Konttori-Gustafsson, lektor i musik vid Sibeliusakademins DocMus-avdelning i Helsingfors, Nina Malterud, professor i keramik och rektor vid Konsthögskolan i Bergen, samt Freddie Rokem, professor i teatervetenskap vid Tel Aviv University.

Bedömargruppens arbete har baserat sig på de skriftliga ansökningar som inkommit från Göteborgs och Lunds universitet, de aspekter och kriterier för prövning av konstnärlig examensrätt på forskarnivå som Högskoleverket har utarbetat (se bilaga), samt examensordningen (SFS 2009:933). Dessutom har platsbesök genomförts den 9 respektive 10 november 2009, då universitetens rektorer, berörda dekaner, handledare, masterstuderande och doktorander intervjuades.

Yttrandet inleds med några generella iakttagelser gällande både Göteborgs universitet och Lunds universitet. Därefter följer ett utlåtande om Göteborgs universitets ansökan om konstnärlig examensrätt på forskarnivå och ett utlåtande om Lunds universitets ansökan om konstnärlig examensrätt på forskarnivå.

Några generella iakttagelser

Vid båda universiteten finns ett starkt engagemang kring frågan om konstnärlig forskning och forskarutbildning. Diskussioner kring detta – liksom kring det tidigare begreppet ”konstnärligt utvecklingsarbete” – har mer eller mindre intensivt pågått sedan högskolereformen 1977.

Göteborgs universitet var först ut med att dra de administrativa konsekvenserna av utvecklingen genom att inrätta en konstnärlig fakultet. I Göteborg har man också haft fördelen av en lokalmässigt samlad organisation och en geografisk närhet till forskning och forskarutbildning inom andra fakultetsområden. Lunds universitets konstnärliga fakultet är placerad i Malmö. De olika konstnärliga utbildningarna är lokalmässigt splittrade och det geografiska avståndet till övriga universitetsinstitutioner i Lund relativt stort.

När det gäller lokala profiler har Göteborg i högre grad än Malmö/Lund anpassat sig till en mer traditionell uppläggning av både forskarutbildning och avhandlingsarbete. Utvecklingen i Malmö har mer pekat fram mot de former som ligger bakom tankarna på den nya konstnärliga examen på forskarnivå på så sätt att de rent konstnärliga delarna har fått en större plats.

På båda universiteten har metoder, traditioner och värderingar baserade på såväl vetenskap som konst mött varandra i en konstruktiv friktion. Detta är positivt för framtiden. Samtidigt har denna situation fört med sig en otydlighet när det gäller praxis och tolkning av forskningsinriktning och examensmål i den tänkta konstnärliga forskarutbildningen.

De båda universitetens hittillsvarande möjlighet att anordna forskarutbildning i kraft av den generella examensrätten har enligt vår uppfattning medfört att intresset från deras sida för den nya konstnärliga doktorsexamen har varit begränsat. Även om man i ord uttrycker sin vilja att utveckla den nya examensordningen så talar handlingarna ett delvis annat språk.

Anmärkningsvärt är att det finns en klar tendens, vid båda universiteten och i varje fall inom musikämnet och ämnet fri konst, att anta nya forskarstuderande som redan meriterat sig som professorer inom det konstnärliga fältet. Det minskar chansen för unga konstnärer och konstnärer med andra profiler än den gängse vid de olika institutionerna att bli antagna.

Lunds universitet står formellt som värd för den nya nationella forskarskolan i konstnärlig forskning som har beviljats medel från Vetenskapsrådet från och med 1 januari 2010. I praktiken kommer Göteborgs universitet delta i uppbyggnaden av forskarskolan och ha en lika ledande roll som Lunds universitet redan från starten. Vikten av en preciserad målsättning för den konstnärliga forskarutbildningen måste betonas mot bakgrund av de båda universitetens gemensamma uppdrag att leda denna nationella forskarskola. Om man ska kunna genomföra dess uttalade vision – att skapa en nationell, solid bas för utbildning i konstnärlig forskning i den internationella frontlinjen – är det nödvändigt att klarare analysera och strukturera forskarutbildningens uppläggning. Skillnaden mellan konst och vetenskap i den nya examens sammanhang måste problematiseras mer än vad som skett i de aktuella ansökningarna.

På den här punkten finns det många olika uppfattningar inom de berörda institutionerna och på de tio lärosäten som vid sidan av Göteborg och Lund kommer att bli en del av den nya forskarskolan. Desto viktigare är det då att olika synpunkter lyfts fram i syfte att skapa en balans mellan mångfald och konsensus. Det är nödvändigt att framtida doktorander vet vilka förväntningar och krav i förhållande till olika ämnesdiskurser som kan komma att ställas på dem. Att erfarenhet, kompetens och allmän vetenskaplig och konstnärlig miljö finns vid de båda universiteten råder det dock ingen tvekan om.

Bedömning utifrån Högskoleverkets aspekter och kriterier vid prövning av examensrätt för konstnärlig examen på forskarnivå – Göteborgs universitet

Resurser

Det finns i dagsläget 42 doktorander vid den konstnärliga fakulteten. Det finns tillräckligt många lärare och handledare, och de har tillräcklig kompetens i förhållande till nuvarande generella examensordning. Många av dem är dock inte utövande konstnärer utan har sin egentliga hemvist i vetenskapliga ämnen. De lärare som är anställda på konstnärlig grund har inte ännu kunnat bidra i någon större utsträckning till forskarutbildningen i konstnärliga ämnen, men utgör ett potentiellt tillskott när den nya examensordningen börjar gälla. De lärare som har förordnanden på heltid har i regel relativt gott om tid för egen konstnärlig utveckling inom ramen för sin anställning, till skillnad från de som är deltidsanställda.

Inklusive Göteborgs och Lunds universitet kommer sammanlagt tolv lärosäten att ta del i verksamheten vid den nationella forskarskolan. Enligt uppgifter från dessa lärosäten kommer sammanlagt ett tjugotal doktorandtjänster att inrättas det första året. Hur många av dessa som kommer att antas vid Göteborgs respektive Lunds universitet är i och för sig oklart, men det ger ändå en bild av hur läget kommer att se ut framöver. Vid de lärosäten som finansierar doktorander som kommer att finnas vid forskarskolan finns för närvarande totalt ungefär 120 professorer anställda på konstnärlig grund, antingen på längre tidsbestämda anställningar, som gästprofessorer eller som adjungerade professorer. De är i och för sig ojämnt fördelade på de olika ämnena; en klar majoritet av professorerna tillhör musik, men antalet är ändå tillfredsställande eftersom det finns möjligheter att ta in handledare utifrån i de fall det behövs. De medel som beviljats forskarskolan kommer att finansiera handledarresurser för de doktorander som kommer att ingå där. Bedömargruppens intryck är således att försörjningen av handledare med konstnärlig kompetens är säkrad inför framtiden.

Det arrangeras handledarkurser på universitetet, men inget nämns om skräddarsydda kurser för handledare inom konstnärlig forskning. I och med att det endast är ett fåtal konstnärliga professorer som har erfarenhet av att handleda doktorander menar bedömargruppen att det kommer att krävas särskilda handledarkurser för detta.

Meningen är att de medel som går till forskarskolan från Vetenskapsrådet ska räcka för att finansiera forskarutbildningens olika delar – administrativ personal, administrativa kostnader, kursverksamhet, seminarieverksamhet, lärare, handledare, kostnader för konstnärliga projekt, och resekostnader. Anställningarna av doktoranderna åligger lärosätena själva. Finansieringen av forskarutbildningen är således säkrad, även om det skulle visa sig att universitet – trots den goda vilja som uttrycks av rektor och i den forskningsstrategiska planen – inte kan garantera att några extra medel tillförs för kommande år.

Sammanfattningsvis anser vi att resurskriteriet är uppfyllt när det gäller Göteborgs universitet både i fråga om personella och ekonomiska resurser.

Nära anknytning till konstnärligt utvecklingsarbete och konstnärlig forskning

Vid Göteborgs universitet kommer den konstnärliga forskningen att äga rum inom en fakultet som är en integrerad del av universitetet, framför allt på grund av att många av de nuvarande lärarna och handledarna har bedrivit vad som kan kallas mer traditionella universitetskarriärer. Samtidigt som utbildningarna på grundnivå och avancerad nivå inom de olika konstnärliga ämnesområdena finns vid de mer professionellt inriktade skolorna – till exempel Högskolan för design och konsthantverk, Konsthögskolan Valand och Högskolan för scen och musik – tycks den nuvarande doktorandutbildningen vara väl förankrad inom den akademiska sfären. Den har haft goda resultat och producerat ett flertal avhandlingar i den redan existerande formen av konstnärlig forskning som leder till en filosofie doktorsexamen.

Det finns i dagsläget gemensamma seminarier för de olika ämnena på forskarutbildningsnivå vid fakulteten, vilket skapar tydliga former för diskussion om gemensamma problem och metodologiska frågor. Forskarutbildningens koppling till masterutbildningarna på de olika skolorna tycks emellertid variera mycket från ämne till ämne. I de ämnen där kopplingen till forskningen är stark, är det på gott och ont. Det kan i den starka vetenskapliga miljön finnas en fara i att konstens specifika krav urvattnas om inte satsningen på den konstnärliga forskningen prioriteras. Å andra sidan är den i stort sett totala bristen på teoretiskt anslag inom vissa ämnen en brist. Det övergripande intrycket är att utbildningarna på de olika nivåerna är isolerade från varandra i mångt och mycket. Det tycks dock finnas en medvetenhet om problemet vid den konstnärliga fakulteten och man påpekar att konstnärliga examensrättigheter på forskarnivå skulle bidra till att stärka banden mellan de olika utbildningarna och mellan de olika nivåerna. Bedömargruppen menar också att genom att de konstnärliga professorerna får en aktiv roll som handledare i framtiden kommer kontakten mellan fakulteten och

den enskilda projekten inom konstnärligt utvecklingsarbete och forskning att stärkas.

Fakulteten erbjuder ett relativt mångsidigt utbud av kurser, vilket är positivt. Det är extra viktigt för att olika slags konstutövare ska känna sig manade att söka sig till den konstnärliga forskarutbildningen – inte enbart redan forskande konstnärer, musiker och skådespelare. Doktoranderna får genom sin utbildning ett internationellt kontaktnät och deltar i ett internationellt forskarsammanhang. Det framstår som klart att forskarutbildningarna i konstnärliga ämnen vid Göteborgs universitet syftar till både konstnärlig utveckling och reflektion och konceptualisering, vilket är mycket positivt.

Sammanfattningsvis anser vi att kriteriet om nära anknytning till konstnärligt utvecklingsarbete och konstnärlig forskning är uppfyllt.

Nivå och progression

De allmänna studieplanerna innehåller ämnesspecifika mål som beskriver en progression genom samtliga tänkta forskarutbildningar. Kunskapsmålen som uttrycks i planerna visar att utbildningarna kommer att ligga på rätt nivå, men här görs ingen skillnad mellan licentiatexamen och doktorsexamen i beskrivningen av kunskapsmålen. Vi saknar dock ett mer utvecklat resonemang om hur progressionen är tänkt att ske mellan studier på avancerad nivå och studier på forskarnivå, vid sidan av att examen på avancerad nivå ingår i behörighetskraven för antagning till forskarutbildning. Vi saknar även ett uttryckligt resonemang om hur progressionen genom forskarutbildningen är tänkt att ske.

Flera av de antagna doktoranderna har tidigare varit verksamma som lärare och handledare på grundnivå och avancerad nivå. Användningen av forskarutbildningen som en resurs för studenter på avancerad nivå är dock inte genomtänkt, till exempel – men inte enbart – när det gäller doktorandernas delaktighet som handledare på masterutbildningen. Bedömargruppen skulle gärna ha sett ett mer konkret resonemang kring hur man tänker sig att skapa olika slags fora för interaktion mellan studenter på de tre nivåerna.

Sammanfattningsvis anser vi att kriteriet nivå och progression är uppfyllt.

Kvalitetssäkring

Göteborgs universitet förefaller ha ett allmänt accepterat och fungerande kvalitetssäkringssystem som också täcker forskarnivån. Man har ett välfungerande

system för att upprätta och följa upp de individuella studieplanerna. Den konstnärliga fakulteten verkar väl integrerad i universitetets kvalitetssäkringskultur. De allmänna studieplanerna följer högskoleförordningen och de lokala målen är utformade i enlighet med högskolelag och examensordning.

Göteborgs universitet avser att, parallellt med konstnärlig doktorsexamen, fortsätta ge filosofie doktorsexamen i konstnärliga ämnen. Tanken är att både förvalta den tradition man har byggt upp inom ramen för den generella examensordningen, och att öppna upp den konstnärliga forskningen för fler kategorier av konstnärer genom den nya examensformen. Genom att ha två sorters konstnärliga forskarutbildningar hoppas man kunna etablera samarbeten mellan konstnärliga ämnen och olika akademiska discipliner och sammantaget skapa en ”strukturell mångfald” som gagnar kvalitetsutveckling på det konstnärliga såväl som på det vetenskapliga området. Fakulteten vill bli ett viktigt centrum för kontakter mellan konstlivet, akademien och det omgivande samhället.

Det är en lovvärd ansats som vi tror att man har goda förutsättningar att förverkliga, inte minst för att den ser ut att ha gott stöd av universitetsledningen. Det är dock viktigt att poängtera risken att den utbildning som ska leda till en filosofie doktorsexamen blir för vag i konturen vad gäller de krav som ställs i examensordningen på vetenskaplig kvalitet. De särskilda behörighetskrav som anges i flertalet av de allmänna studieplanerna för de konstnärliga forskarutbildningarna är å sin sida så öppet formulerade att de kan tolkas som att utbildningarna är öppna – och i stor utsträckning avsedda – för andra än utövande konstnärer. Bedömaregruppen noterar också att Göteborgs universitet har valt att behålla variationen mellan det dokumenterade konstnärliga forskningsprojektet (120 -180 högskolepoäng) och kursdelen (60 - 120 högskolepoäng). Det är i enlighet med examensordningen, men 120 högskolepoäng för det konstnärliga projektet är ändå att betraktas som i minsta laget.

Det hade vidare varit intressant att se fakulteten utifrån egna erfarenheter formulera något av de begreppsmässiga utmaningarna i förhållandet mellan vetenskap och konst. De hittills uppnådda resultaten presenteras inte i någon kritisk utvärderande form. Inte heller ges någon analys av förhållandet mellan redan aktiva doktorander och de forskarstuderande som ska vara knutna till den nationella forskarskolan. För den senare ska ett särskilt kvalitetsråd utses och det borde vara angeläget att säkra kontakten mellan detta råd och forskarutbildningen i övrigt.

När det gäller rekryteringen av nya forskarstuderande verkar kravet på att de antagna har åtminstone ett par års konstnärlig karriär bakom sig efter studierna på avancerad nivå rimligt och realistiskt. Anmärkningsvärt är dock att det finns en

klar tendens att anta nya forskarstuderande som redan meriterat sig som professorer inom det konstnärliga fältet, vilket tyvärr minskar chansen för unga konstnärer och konstnärer med andra profiler än den gängse vid de olika institutionerna, att bli antagna.

Också frågan om hur de utexaminerade forskarna kommer att benämnas måste få ett klart och tydligt avgörande. Denna fråga är under utredning i samarbete med Högskoleverket och inte akut i och med att de första konstnärliga doktorerna examineras först tidigast 2014. Bedömargruppen vill dock poängtera att frågan är viktig redan nu i och med att Göteborgs universitets ansökan är något otydlig när det gäller var gränserna går mellan de olika examina och forskarutbildningarna på den konstnärliga fakulteten.

Konstnärliga fakultetens olika ämnen ingår i en rad olika relevanta nätverk, vilket är positivt. Existerande internationella kontakter är dock listade utan att graden av engagemang och verkligt utbyte framgår. Bedömargruppen skulle gärna se en mer målinriktad strategi för deltagandet i de olika nätverken. Fakulteten i Göteborg gjorde en internationellt uppmärksam insats som arrangör av ELIA-konferensen 2008 med fokus på ”artistic research”. Denna erfarenhet är inte särskilt berörd i ansökan.

Sammanfattningsvis anser vi att kriteriet kvalitetssäkring är uppfyllt.

Bedömargruppens sammanfattning

Bedömargruppen kunde i samband med platsbesöket i november notera en viss osäkerhet från de berörda lärosätenas sida när det gäller förhållandet mellan den äldre och den nyare doktorexamen. I de senaste månadernas fortsatta utvecklingsarbete har en del frågetecken rätats ut och den profil på den nya examensordningen som nu presenterats motsvarar enligt gruppens uppfattning de intentioner som legat bakom examensreformen. Med hänsyn till detta och till den samlade kompetens och erfarenhet som redovisats föreslår bedömargruppen att Göteborgs universitets ansökan om konstnärlig examen på forskarnivå beviljas.

Bedömning utifrån Högskoleverkets aspekter och kriterier vid prövning av examensrätt för konstnärlig examen på forskarnivå – Lunds universitet

Resurser

Det finns i dagsläget tio doktorander vid den konstnärliga fakulteten. Det finns tillräckligt många lärare och handledare. Lärarstaben som medverkar i den konstnärliga forskarutbildningen utgörs av två professorer, dekanen, en extern disputerad lärare, en forskarassistent, två lektorer och en extern professor. Endast forskarassistenten och den externa professorn är anställda på konstnärlig grund. Till det kommer femton konstnärliga professorer, en konstnärlig forskarassistent, och två konstnärliga forskare som hittills inte varit involverade i forskarutbildningen. Dessa utgör potentiellt sett ett tillskott när den nya forskarskolan kommer igång. De allra flesta har tid avsatt för konstnärlig utveckling eller forskning inom ramen för anställningarna. Anmärkningsvärt är att man i fri konst hittills endast har använt sig av två handledare (de två anställda, varav den ena endast har 30 procent undervisningsplikt) – inga bihandledare är inkopplade – och att dessa två har sin bakgrund i humaniora.

Inklusive Göteborgs och Lunds universitet kommer sammanlagt tolv lärosäten att ta del i verksamheten vid den nationella forskarskolan. Enligt uppgifter från dessa lärosäten kommer sammanlagt ett tjugotal doktorandtjänster att inrättas det första året. Hur många av dessa som kommer att antas vid Göteborgs respektive Lunds universitet är i och för sig oklart, men det ger ändå en bild av hur läget kommer att se ut framöver. Vid de lärosäten som finansierar doktorander som kommer att finnas vid forskarskolan finns för närvarande totalt ungefär 120 professorer anställda på konstnärlig grund, antingen på längre tidsbestämda anställningar, som gästprofessorer eller som adjungerade professorer. De är i och för sig ojämnt fördelade på de olika ämnena; en klar majoritet av professorerna tillhör musik, men antalet är ändå tillfredsställande eftersom det finns möjligheter att ta in handledare utifrån i de fall det behövs. De medel som beviljats forskarskolan kommer att finansiera handledarresurser för de doktorander som kommer att ingå där. Bedömargruppens intryck är således att försörjningen av handledare med konstnärlig kompetens är säkrad inför framtiden.

Det arrangeras handledarkurser på universitetet, men inget nämns om skraddarsydda kurser för handledare inom konstnärlig forskning. I och med att det endast är ett fåtal konstnärliga professorer som har erfarenhet av att handleda doktorander menar bedömargruppen att det kommer att krävas särskilda handledarkurser för detta.

Meningen är att de medel som går till forskarskolan från Vetenskapsrådet ska räcka för att finansiera forskarutbildningens olika delar – administrativ personal, administrativa kostnader, kursverksamhet, seminarieverksamhet, lärare, handledare, kostnader för konstnärliga projekt, och resekostnader. Anställningarna av doktoranderna åligger lärosätena själva. Finansieringen av forskarutbildningen är således säkrad, även om universitetsledningen inte lovar några budgettillskott för den nya utbildningen kommande år. Universitetets strategiska plan innehåller inte heller något som pekar på att denna form av forskning kommer att prioriteras.

Sammanfattningsvis anser vi att resurskriteriet är uppfyllt när det gäller Göteborgs universitet både i fråga om personella och ekonomiska resurser.

Nära anknytning till konstnärligt utvecklingsarbete och konstnärlig forskning

Det nya InterArts Center som kommer att invigas inom det närmaste året lyftes flera gånger fram som exempel på hur en mer integrerad utbildning gradvis kommer att växa fram. Förhoppningsvis kan det också möjliggöra bredare pedagogisk verksamhet i form av gemensamma seminarier och gränsöverskridande konstnärliga projekt. Det är naturligtvis bra om så sker, inte minst för att ett strukturerat utbud av kurser och seminarier för konstnärlig forskning saknas. Det totala antalet doktorander vid fakulteten har varit lågt, vilket har bidragit till svårigheterna att på ett kontinuerligt sätt bedriva regelbunden kurs- och seminarieverksamhet. De olika institutionerna i musik, fri konst och teater tycks i nuläget också vara relativt isolerade från varandra. De tycks vilja behålla sina egna teoretiska och snävt ämnesspecifika ramar vid forskarutbildningens utveckling. Förhoppningsvis kan den nya forskarskolan innebära att fler kurser ges och att doktoranderna i framtiden kommer att ta del av kontinuerlig högre seminarieverksamhet. Mera omfattande undervisning i form av olika slags kurser är viktigt för att trygga att man i framtiden kan attrahera och ta emot ett brett register av doktorander med olika slags konstnärliga profiler som också kan verka inom gränsöverskridande teoretiska moment inom forskarutbildningens olika ämnen.

Bedömargruppen fick intrycket att forskarutbildningen också är relativt isolerad från universitetsutbildningen i övrigt – inte bara på grund av det geografiska avståndet mellan Malmö och Lund utan också genom ett visst ointresse från båda parter sida att närma sig varandra. Samarbetet med konstnärliga ämnen inom Malmö högskola verkar också vara minimalt. Det finns dock möjligheter för enskilda doktorander att välja en mer integrerad form för sina studier, med starka kontakter på universitetet i Lund. Bedömargruppen menar också att genom att de

konstnärliga professorerna får en aktiv roll som handledare i framtiden kommer kontakten mellan fakulteten och den enskilda projekten inom konstnärligt utvecklingsarbete och forskning att stärkas.

Det framstår, trots ovanstående kritiska punkter, som klart att forskarutbildningarna i konstnärliga ämnen vid Lunds universitet syftar till både konstnärlig utveckling och reflektion och conceptualisering, vilket är mycket positivt. Den nya nationella forskarskolan kommer att skapa en kritisk massa av doktorander vilket är en förutsättning för en välfungerande akademisk forskarutbildningsmiljö.

Sammanfattningsvis anser vi att kriteriet om nära anknytning till konstnärligt utvecklingsarbete och konstnärlig forskning är uppfyllt.

Nivå och progression

Det framgår av ansökan hur man resonerar kring progression och måluppfyllelse. Nivåskillnaden mellan de olika utbildningarna är tydlig – åtminstone på papperet – liksom progressionen mellan nivåerna och genom forskarutbildningen.

Den konstnärliga utgångspunkten är stark vid forskarutbildningen, speciellt på musikområdet. Musikämnet ser ut att ha tydligare strukturer i sin verksamhet än de andra ämnena. Exempelvis finns kurser på avancerad nivå i musik som är förberedande för forskarnivån, vilket är ett bra exempel på progression mellan nivåerna. Däremot fick bedömargruppen intrycket att utbildningen på avancerad nivå i fri konst i nuläget är i stort sett helt åtskild från verksamheten på forskarutbildningen. Varje institution har således stor autonomi när det gäller utformningen av utbildningarna på de olika nivåerna, vilket inte behöver vara negativt i sig. Det nya InterArts Center kommer dock otvivelaktigt att vara ett viktigt forum för institutionernas möten. Samtidigt förefaller det viktigt att de tre institutionerna samlar sig om en gemensam strategi när det gäller nivån och krav för såväl konstnärlig examen på forskarnivå som för konstnärlig utbildning på grundnivå och avancerad nivå.

Flera av de antagna doktoranderna har tidigare varit verksamma som lärare och handledare på grundnivå och avancerad nivå. Användningen av forskarutbildningen som en resurs för studenter på avancerad nivå är dock inte genomtänkt, till exempel – men inte enbart – när det gäller doktorandernas delaktighet som handledare på masterutbildningen. Bedömargruppen skulle gärna ha sett ett mer utvecklat resonemang kring hur man tänker sig att skapa olika slags fora för interaktion mellan studenter på de tre nivåerna.

Sammanfattningsvis anser vi att kriteriet nivå och progression är uppfyllt.

Kvalitetssäkring

Lunds universitet förefaller ha ett allmänt accepterat och fungerande kvalitetssäkringssystem som också täcker forskarnivån. Man har ett väl fungerande system för att upprätta och följa upp de individuella studieplanerna. Den konstnärliga fakulteten verkar relativt väl integrerad i universitetets kvalitetssäringsskultur. De allmänna studieplanerna följer högskoleförordningen och de lokala målen är utformade i enlighet med högskolelag och examensordning.

Lunds universitet avser att helt övergå till den nya examensformen konstnärlig examen på forskarnivå, vilket bedömargruppen sympatiserar med. Det hade dock varit intressant om fakulteten hade formulerat något av de begreppsmässiga utmaningarna i förhållandet mellan vetenskap och konst utifrån sina erfarenheter av den konstnärliga forskarutbildning man har bedrivit fram till nu. De hittills uppnådda resultaten presenteras inte i någon kritiskt utvärderande form. Det vore intressant att veta mer om hur man framöver ser på forskning och utvecklingsarbete på det konstnärliga området med hänsyn till kompetens, ämnesmiljöer och resultat.

Universitetet har en ambitiös strategiplan för forskning, men konstnärlig forskning förekommer inte i den. Det är märkligt att ett helt fakultetsområde på detta sätt lämnas utanför. Fakulteten förefaller ha stöd hos universitetsledningen för sina konstnärliga ambitioner men är samtidigt marginell i det stora universitetet. Den konstnärliga doktorsgraden innebär ju en problematisering när det gäller förståelsen av kunskap som inte är utnyttjad i universitetets offentliga strategi.

I ansökan presenteras hittillsvarande avhandlingar och resultat utan kritisk analys. Det hade varit önskvärt med något mer preciserade slutsatser kring hur den rätt omfattande diskussionen kring avhandlingarna i fri konst kan tänkas påverka fortsatt forskarutbildning och avhandlingsarbete.

När det gäller rekryteringen av nya studenter verkar kravet på att de antagna har ett par års konstnärlig karriär bakom sig efter studierna på avancerad nivå vara rimligt och realistiskt. Anmärkningsvärt är dock att det finns en klar tendens att anta nya forskarstuderande som redan meriterat sig som professorer inom det konstnärliga fältet, vilket tyvärr minskar chansen för unga konstnärer och konstnärer med andra profiler än den gängse vid de olika institutionerna, att bli antagna.

Inte heller ges någon analys av förhållandet mellan redan aktiva doktorander och de forskarstuderande som ska vara knutna till den nationella forskarskolan. För den senare ska ett särskilt kvalitetsråd utses och det borde vara angeläget att säkra kontakten mellan detta råd och forskarutbildningen i övrigt.

Konstnärliga fakultetens olika ämnen ingår i en rad olika relevanta nätverk, vilket är positivt. Bedömggruppen skulle dock gärna se en mer målinriktad strategi för dessa. För vidare utveckling av konstnärlig forskning och med tanke på forskarskolan borde det vara viktigt att systematiskt relatera till motsvarande utbildningar i Norden och övriga Europa. Existerande internationella kontakter är listade på ett löst sätt som egentligen inte anger graden av engagemang eller konkret utbyte.

Sammanfattningsvis anser vi att kriteriet kvalitetssäkring är uppfyllt.

Bedömggruppens sammanfattning

Bedömggruppen kunde i samband med platsbesöket i november notera en viss osäkerhet från de berörda lärosätenas sida när det gäller förhållandet mellan den äldre och den nyare doktorexamen. I de senaste månadernas fortsatta utvecklingsarbete har en del frågetecken rätats ut och den profil på den nya examensordningen som nu presenterats motsvarar enligt gruppens uppfattning de intentioner som legat bakom examensreformen. Med hänsyn till detta och till den samlade kompetens och erfarenhet som redovisats föreslår bedömggruppen att Lunds universitets ansökan om konstnärlig examen på forskarnivå beviljas.

Bilaga 2

Underlag till ansökan om examensrätt för konstnärlig examen på forskarnivå

1. Beskrivning av området för examensrätt

- Beskrivningen bör minst innehålla följande:
- Benämning på området för examensrätt.
- Förteckning över forskarutbildningsämnena.
- Examensbenämning, dvs. vad som kommer att anges i examensbevis.
- Utbildningens uppläggning.
- Eventuella särskilda behörighetskrav.
- Antagningsprocessen.
- Beskrivning av organisation och ledning.

2. Redogörelse enligt ”Högskoleverkets aspekter och kriterier vid prövning av examensrätt för konstnärlig examen på forskarnivå”

Högskoleverkets aspekter och kriterier presenteras i följande avsnitt.

3. Bilagor till ansökan

- Lärosätets forskningsstrategi.
- Förteckning över de senaste tio årens KU-arbeten och ev. konstnärlig forskning.
- Redovisning av nationella och internationella nätverk.
- Allmänna studieplaner och (i förekommande fall) kursplaner.
- Förteckning över tidigare doktorsavhandlingar (i förekommande fall).
- Faktauppgifter enligt bilagd tabellförteckning.
- Ansökan till Vetenskapsrådet om att driva forskarskola i konst samt ev. beslut (gäller endast vid examensrättsprövning under år 2009).

Högskoleverkets aspekter och kriterier vid prövning av examensrätt för konstnärlig examen på forskarnivå

Resurser

Lärarkapacitet och kompetens i forskarutbildningen

- Antalet lärare står i proportion till områdets innehåll och omfattning i antal doktorander.
- Lärarna har konstnärlig, högskolepedagogisk och annan nödvändig kompetens för undervisning, handledning och examination. Särskild vikt fästs vid kompetens att handleda det dokumenterade konstnärliga projektet.
- Lärarna ges reella möjligheter till kompetensutveckling i form av bl.a. handledarkurser.
- Lärarna har möjlighet att bedriva konstnärligt utvecklingsarbete och/eller konstnärlig forskning.

Infrastruktur

- Doktoranderna har god tillgång till litteratur/annat lärande material, informationstekniska och andra nödvändiga resurser.
- Utbildningen genomförs i ändamålsenliga lokaler.

Ekonomiska förutsättningar

- Ekonomiska konsekvensbedömningar görs inför inrättande av konstnärlig examen på forskarnivå.

Nära anknytning till konstnärligt utvecklingsarbete och konstnärlig forskning

- Vid lärosätet finns en välfungerande och stimulerande miljö för konstnärlig utbildning på grundnivå och avancerad nivå samt för konstnärligt utvecklingsarbete och konstnärlig forskning. (Lyft gärna fram några exempel på KU-arbeten eller konstnärliga forskningsprojekt och kommentera processen kring dessa.)
- Lärosätet kan erbjuda doktoranderna ett välstrukturerat utbud av kurser och seminarier av hög konstnärlig och pedagogisk kvalitet.
- Doktoranderna kan garanteras en kvalificerad handledning.

Nivå och progression

- Behörighetskrav, innehåll och utformning av utbildningen ska garantera att progression mellan utbildning på avancerad nivå och forskarnivå uppnås samt att utbildningens examensmål nås.
- Det finns en tydlig struktur för erfarenhets- och kunskapsutbyte mellan doktorander och studenter på avancerad nivå och grundnivå.

Kvalitetssäkring

- Lärosätet har ett kvalitetssäkringssystem som reglerar hur lärosätet inrättar, följer upp och vid behov avvecklar examina/utbildningar.
- Det finns en plan för hur forskningsmiljön ska utvecklas samt ett genomtänkt system för hur kvalitet vid forskarskolan ska utvärderas (det senare gäller endast vid examensrättsprövning år 2009).
- Det finns välutvecklade nationella och internationella nätverk inom utbildningen på avancerad nivå samt för konstnärligt utvecklingsarbete och forskning och ett aktivt student- och lärarutbyte.
- Allmänna studieplaner följer högskoleförordningen och i de fall lokala mål uppställts ska dessa vara utformade i enlighet med högskolelag och examensordning.
- Lärosätet har ett välfungerande system för att upprätta och följa upp de individuella studieplanerna.